

I Sydafrika är lejonturismen stor. Men det finns en mörk baksida av turismen som många inte känner till. Foto: Istock.

Så luras volontärer att ta hand om lejon som sedan dödas

Publicerad i går, 10:21

SydafrikaZimbabwe

Volontärturism har blivit big business. Intresset för dessa typer av resor har ökat enormt de senaste åren. Resebyråer och arrangörer i destinationsländerna kan tjäna stora pengar på turisternas önskan att bidra till en bättre verklighet.

I ett [radioprogram](#) som Sveriges Radios Kaliber gjorde förra året behandlades frågan om volontärresor där turister kan ta hand om lejon i Afrika. Ett vanligt upplägg är att ett center tar emot allt från 8 till 20 turister åt gången som får mata lejonungar, ta ut dem på promenader och sköta om dem på andra sätt. För upplevelsen får man betala ett flertal tusenlappar.

Kalibers granskning visade att minst en svensk researrangör – Goxplore, sålde resor till center där lejon sålts vidare till så kallad "canned hunting". Det innebär att djuren hålls i små inhägnader för att öka jägarens chanser att fälla det.

När Vagabond ringer upp Goxplore berättar vd:n Fredrik Dahlberg att man numera har avslutat samarbetet med det aktuella centret. I dagsläget erbjuder man tio olika resor som inkluderar närkontakt med lejon och andra djur på olika sätt.

Enbart i Sydafrika finns det över 160 farmar som föder upp lejon, och en stor andel av dem tar emot volontärer och turister. Liknande verksamheter finns även i grannländer som Zimbabwe och Zambia. Många av dessa center skriver att de har som mål att återinföra djuren i det vilda, men i hur stor utsträckning sker det egentligen?

Nästan inte alls, enligt en rapport från den internationella miljövårdsorganisationen Panthera som Kaliber gått igenom. 2013 visade det sig att inte en enda farm i Sydafrika släppt ut lejon i det vilda.

Allan Carlson är Afrikaexpert på Världsnaturfonden (WWF). Han säger att han inte känner till några fall då lejon har återintroducerats i det vilda i Sydafrika, men att han vet om några fåtal fall då det skett i Botswana, Zimbabwe och Rwanda.

– Men vi pratar om en handfull lejon. Det är ju betydligt fler som föds upp på farmarna, säger han till Vagabond.

Så vad händer då med alla lejon som föds upp? Flera rapporter visar att djuren säljs vidare till jakt där vinsterna är ännu större. Prislappen för att ta livet av ett lejon ligger på allt mellan 50 000 kronor och 400 000, beroende på individen. Lejon med svart eller vit man är mest ätråvärda. Är man villig att betala extra får man skjuta med pilbåge istället för bössa.

– Uppfödningssamheten och vidareförsäljningen är väldigt effektiv. När lejonet är runt två kan turister inte gulla med det längre. Då flyttar man det till en större inhägnad där det får växa till sig lite. Sedan säljs det till företag som tar snygga porträttbilder på det och lägger ut dem på hemsidor tillsammans med en prislapp, säger Allan Carlsson.

Antalet lejon som finns i fångenskap i Sydafrika är betydligt fler än de som räknas som vilda. Cirka 6 000 lejon bor i uppfödningsscenter eller privata hägn jämfört med cirka 2 300 som finns i naturreservat.

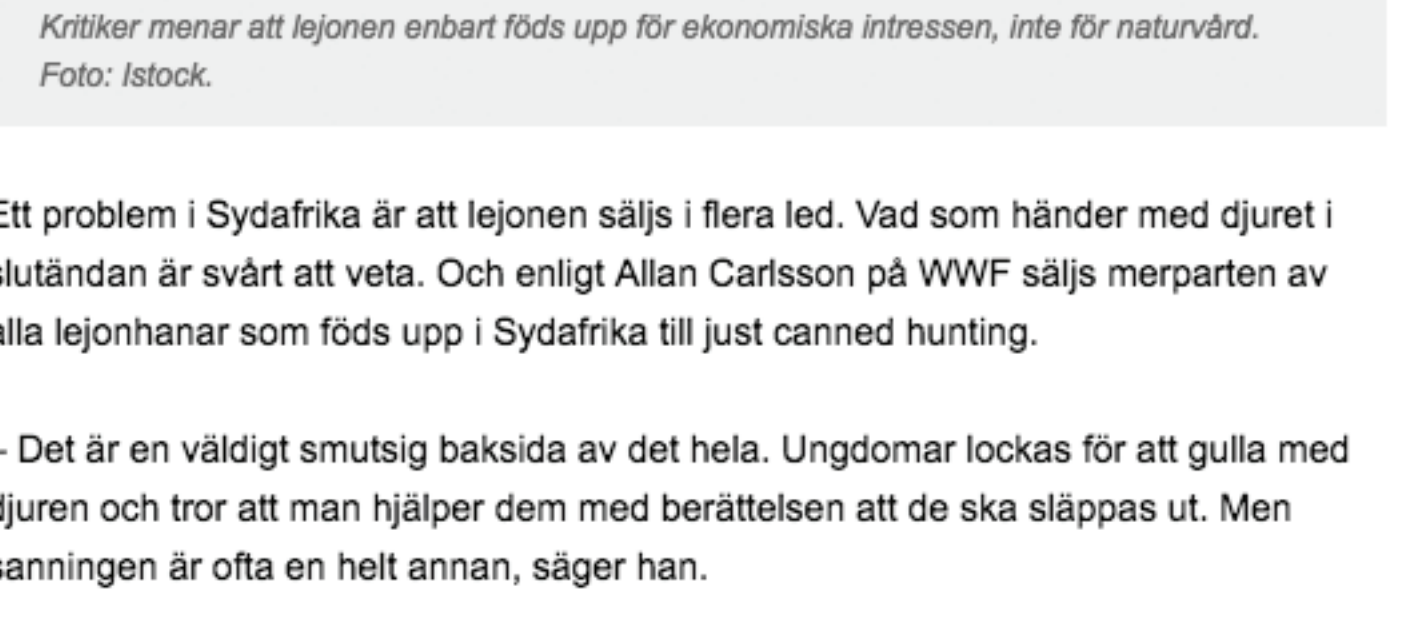
I en [rapport](#) från miljövårdsorganisationen Panthera menar man att det finns ett överskott på lejon i hägn. Lejon som lever i fångenskap är så många att man ibland måste avliva djuren på grund av platsbrist. I en annan [rapport](#) från den Sydafrikanska regeringen slår man fast att:

"Lejon i fångenskap används uteslutande för att generera pengar och har ett begränsat värde för att bevara arten."

Det går naturligtvis att se industrin från flera perspektiv. Förespråkare menar att jakten är positiv för bevarandet av arter – för om det finns starka ekonomiska incitament till uppfödning av hotade arter så ökar chanserna att någon gör det, helt enkelt.

Merparten av farmer insisterar dock på att de inte säljer vidare sina djur till jaktssyften, men samtidigt tyder mycket på att många lejon som föds upp i fångenskap slutar som väggprydnad i hemmet hos någon rik turist eller som en ingrediens i traditionell österländsk medicin. Eftersom handeln med lejon i Sydafrika övervakas noga kan man få en uppfattning om dess utsträckning. Ungefär 1 000 om året dödas i landet, enligt [tidskriften National Geographic](#).

Men många turister vet inte om att de lejon de tar hand om riskerar att säljas vidare som måltavlor till högstertjudande.

Kritiker menar att lejonerna enbart föds upp för ekonomiska intressen, inte för naturvård. Foto: Istock.

Ett problem i Sydafrika är att lejonerna säljs i flera led. Vad som händer med djuret i slutändan är svårt att veta. Och enligt Allan Carlsson på WWF säljs merparten av alla lejonhanar som föds upp i Sydafrika till just canned hunting.

– Det är en väldigt smutsig baksida av det hela. Ungdomar lockas för att gulla med djuren och tror att man hjälper dem med berättelsen att de ska släppas ut. Men sanningen är ofta en helt annan, säger han.

– Men det är viktigt att göra skillnad på Sydafrika och Zambia, där det är helt andra kontroller. Vi har inga projekt i Sydafrika eftersom det är svårt att veta var djuren hamnar, säger Jenny Åkerwall, medgrundare till resebyrån Amzungo.

I Sverige finns det fyra stora arrangörer som erbjuder volontärresor med lejon. Kilroy, Amzungo, Volontärresor och Goxplore. Samtliga arrangörer uppger att de är emot canned hunting och att deras samarbetspartner inte säljer djur för dessa ändamål. Bara en av de svenska arrangörerna – Goxplore – skickar turister till center som aktivt föder upp lejon. Centret som Kilroy arbetar med i Sydafrika har tidigare fött upp lejonungar, men planerar att sluta med det, kan man läsa på hemsidan. På de övriga centren handlar arbetet främst om rehabilitering.

– Visst kan det hända att lejonerna parar sig och får ungar, men det är inte syftet med det projekt som vi arbetar med, säger Jenny Åkerwall, på resebyrån Amzungo.

Efter att Kaliber granskade Goxplore säger de att de har blivit noggrannare med kontrollen av sina samarbetspartner.

– Vi har blivit försäkrade om att de center vi arbetar med inte säljer vidare djuren till jakt och de center som vi arbetar med i Sydafrika är reservat som låter lejonerna leva ut sina liv för att de inte kan klara sig i det vilda, säger Fredrik Dahlberg.

Både svenska och internationella arrangörer marknadsför sina resor med devisen att projektens syfte är att djuren ska släppas ut i det vilda igen. Med det vilda menas stora inhägnade reservat där djuren inte har någon kontakt med människor.

– Vad gäller återinförandet av djur i det vilda vet jag att man inte gör det med lejon, eftersom det är extremt svårt. Men centret vi arbetar med har haft stora framgångar med att återinföra geparder, säger Sara Pontander, marknadschef på Kilroy.

Även Goxplore marknadsför sina resor med beskrivningen att målet är att djuren ska släppas ut i det vilda. "Ta chansen att hjälpa lejonerna!" skriver man på sin hemsida.

För drygt 16 900 kronor kan man till exempel boka en volontärresa på 14 dagar till Antelope Park i Zimbabwe. Här finns över 100 lejon, över 100 olika fåglar och fyra elefanter. Centrets syfte är att "föda upp lejon för att sedan släppas ut i det fria" då det "har visat sig vara ett effektivt sätt att upprätthålla lejonstammen", står det på hemsidan. Just det centret använder sig av en flerstegsmetod där det sista steget – steg 4 – innebär att djuren återinförs i naturliga miljöer.

Projektet startade för över tio år sedan men än så länge har inget lejon nått det sista steget. Men det är på gång, menar vd:n Fredrik Dahlberg.

– Ja, en flock på två lejon ska snart placeras ut. Men det kan vara så att vi behöver understryka att lejonerna hittills bara kommit till steg 3. Det kommer vi att ändra på hemsidan, säger Fredrik Dahlberg.

Allan Carlson på WWF är dock kritisk till uppfödningen av lejon, framförallt den som sker i Sydafrika.

– Det finns inget behov av uppfödningen som den ser ut i dag utan den är rent kommersiell. Och om det skulle finnas ett behov så borde den skötas av ländernas regeringar, inte av privata farmer.

Det var just tveksamheten kring uppfödningen och förvissningen om vad som händer med många lejon när de blir fullvuxna, som gjorde att företaget Volontärresor AB valde att sluta att sälja resor till sådana projekt. För ungefär fyra år sedan började man misstänka att något inte stod rätt till. Frågor som företaget ställde fick inga tillfredställande svar och på vissa håll möttes man av fientlighet.

– Då valde vi att avsluta samtliga samarbeten, säger Sebastian Sandberg, operativ chef på Volontärresor.

– Visst förlorade vi kunder, men vi kände att vi inte kunde stå för det. Vi arbetar ju med det vi gör för att vi vill skicka ut människor i världen som får göra något bra. Att bara föda upp djur som sedan slaktas fyller inget syfte. Det är bara vidrigt, fortsätter han.

Så vad ska man göra om man ändå vill åka på en volontärresa med lejon? Enligt flera arrangörer vi talat med finns det bättre och sämre alternativ.

– En bra tumregel är att inte välja aktörer som föder upp djuren, eller center där man till exempel erbjuds att flaskmata eller gå på promenader med dem. Det är inte naturligt, säger Sebastian Sandberg.

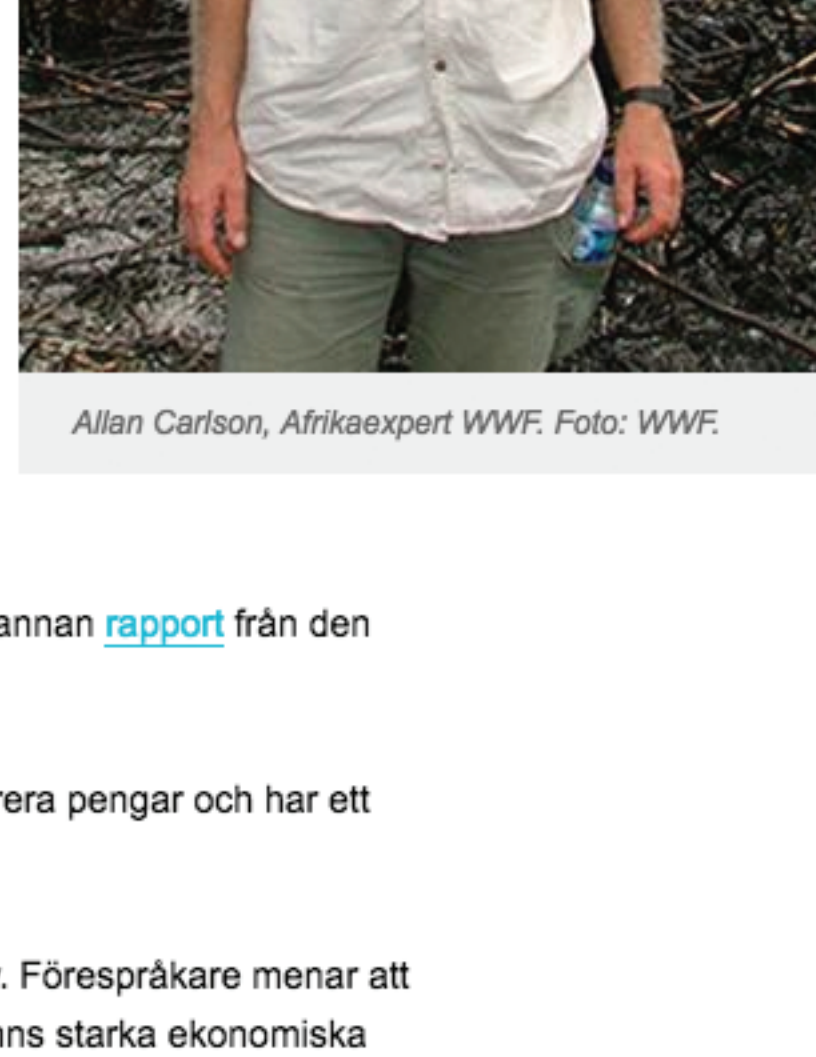
Allan Carlsson på WWF är inne på samma linje. Han uppmanar folk som funderar på att åka på en volontärresa att läsa på ordentligt innan och överväga vilket center man besöker.

– Många luras av möjligheten att vara nära och gosa med kattungarna. Uppfödningen av lejon är en megaindusti. Hundratals katter föds upp varje år men frågan man måste ställa sig är: Var tar alla kattungar vägen sen?

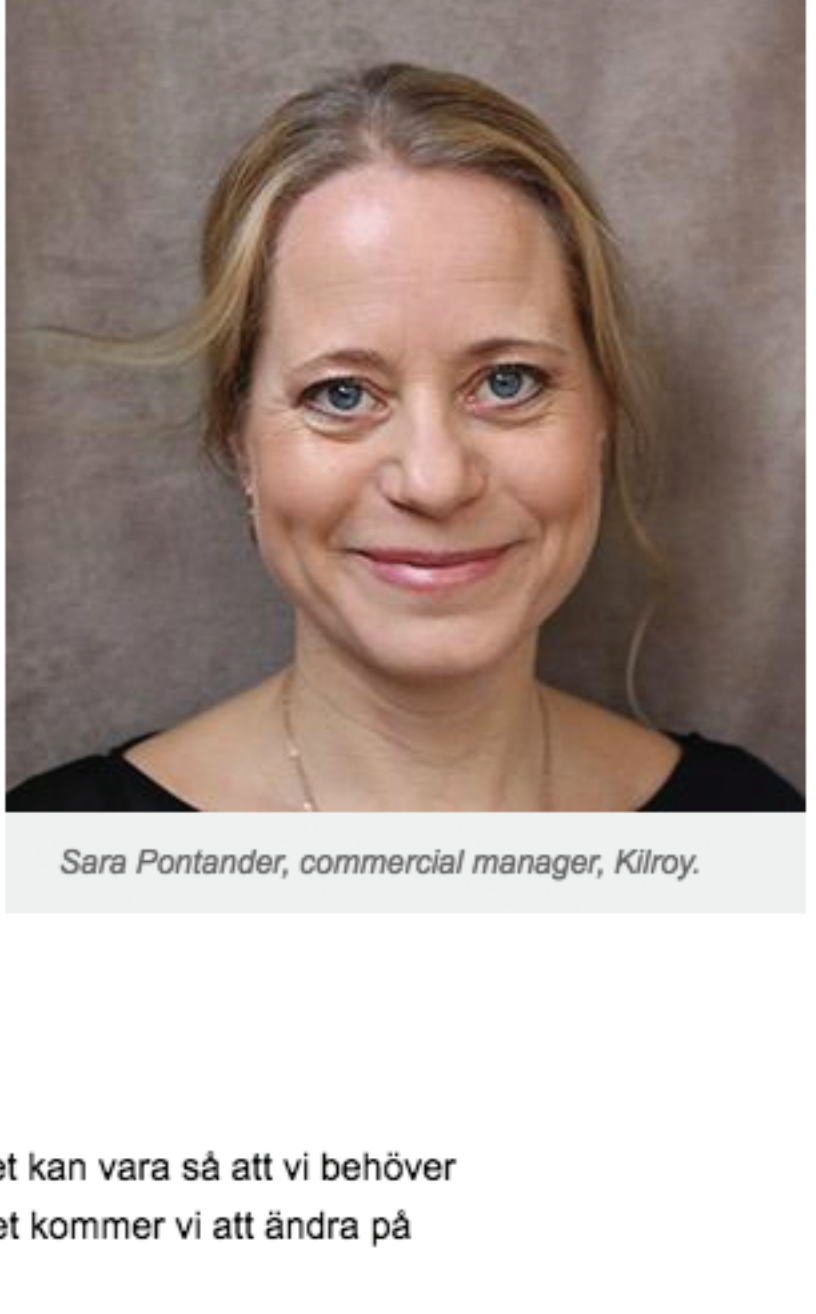
Dela gärna artikeln och missa inte att [gilla Vagabond på Facebook](#) för fler sådana här artiklar i ditt flöde.

Har du varit på en liknande resa och vill dela med dig? Mejla oss på webbredaktionen@vagabond.se

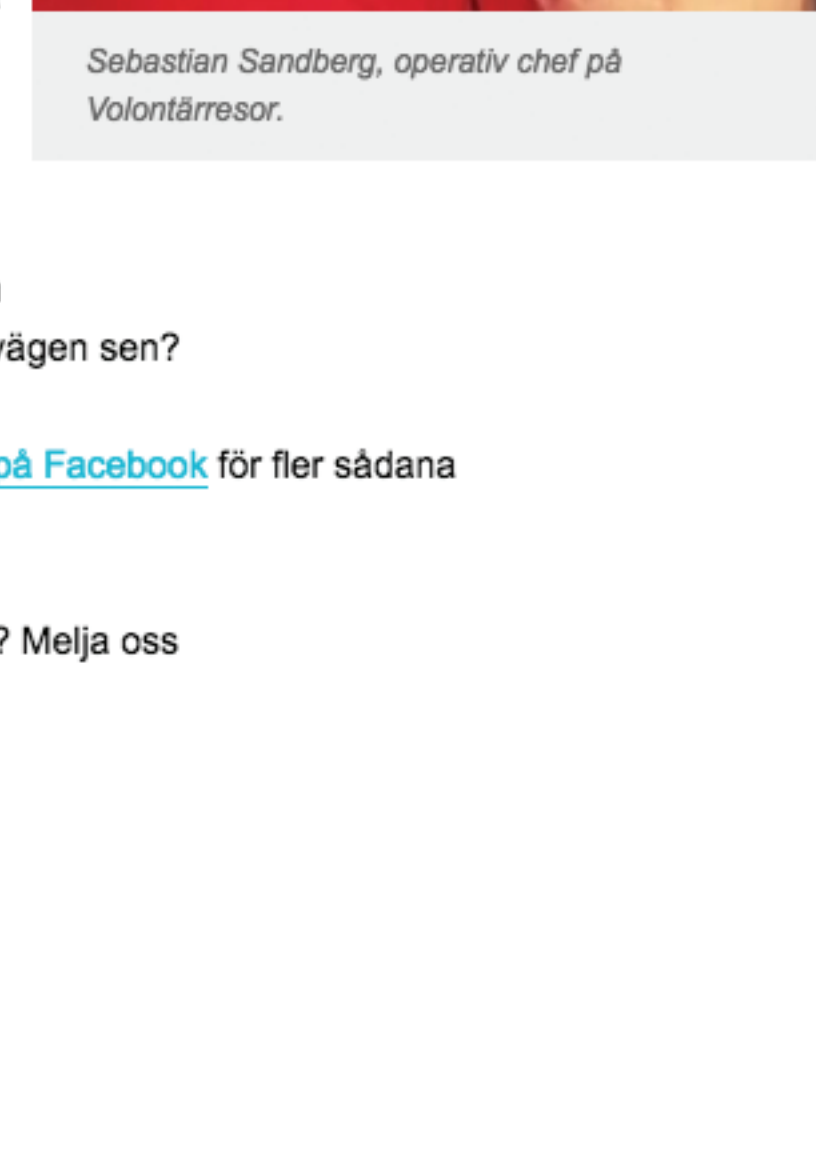
 Av Johanna Jackson

Allan Carlson, Afrikaexpert WWF. Foto: WWF.

Sara Pontander, commercial manager, Kilroy.

Sebastian Sandberg, operativ chef på Volontärresor.